

Zacheüs

Thema: De rondwandeling
Lukas 19: 1-10

UITLEG VAN DE TEKST

De Heere Jezus is op weg naar Jeruzalem. Het zal Zijn laatste reis zijn. Hij weet wat Hem wacht. Hij zal gevangengenomen worden, gekruisigd en gedood. Hij spreekt daar ook over met Zijn discipelen (zie Luk. 18: 31-34). Tijdens Zijn reis naar Jeruzalem doet de Zaligmaker ook Jericho aan. Hij komt de stad in en gaat erdoor, vertelt Lukas ons.

In Jericho woont Zacheüs, een tollenaar (vers 2). Zacheüs zal een vergrieksing van het Hebreeuwse Zakkai zijn geweest. Zakkai betekent reine, rechtchapene, rechtvaardige. Deze man zal zich door zijn naam te vergrieksen hebben willen aanpassen aan zijn werkgevers. Voor de Joden telde hij toch niet meer mee. Zacheüs was niet enkel tollenaar, hij was een overste der tollenaars. Hij houdt toezicht op alle tollenaars en controleert de inkomsten. Zacheüs moet dus op goede voet hebben gestaan met de Romeinen.

Zacheüs hoort dat Jezus in Jericho is (vers 3). Hij moet het één en ander over de Heere Jezus hebben gehoord. Vermoedelijk kent hij tollenaars die onder zijn leiding werkten die Jezus in hun leven zijn gaan volgen. In elk geval wil Zacheüs zien Wie Jezus is. Daarin gaat het er hem niet om hoe de Heere Jezus er uit ziet, hij wil zo kunnen we vermoeden, meer van Hem weten. Uiteindelijk zou hij Hem best weleens willen ontmoeten. Zien heeft in de Bijbel vaker de betekenis van ontmoeten. Tegelijkertijd moet hij gevoeld hebben dat dat eigenlijk niet kan.

De manier hoe Lukas dit gebeuren beschrijft, maakt ons dus duidelijk dat het hier om meer dan

alleen nieuwsgierigheid gaat. Daarnaast klinkt er een stuk verlegenheid door. Want hoe moet Zacheüs dit aanpakken? Een extra moeilijkheid vormt zijn postuur. Zacheüs is klein van gestalte. Daarbij zijn er nogal wat mensen op de been. Mensen die voor Zacheüs niet opzij zullen gaan. Ze zullen er zeker niet aan meewerken dat hij de Heere Jezus kan zien.

Zacheüs legt zich er echter niet bij neer (vers 4). Hij negeert de schare. Hoe zij reageren, deert hem niet. Hij loopt voor de schare uit. Daardoor lijkt het voor de mensen dat hij de Heere Jezus wil ontlopen. Maar intussen zoekt hij een geschikte wilde vijgenboom op en klimt er in. Een wilde vijgenboom is daar vanwege de laaghangende takken en de korte stam uitermate geschikt voor. Achter het dichte bladerdek kan men zich min of meer verborgen houden voor de mensen. Het is zijn bedoeling dat hij, niet gehinderd door mensen, Jezus zal zien.

Op het moment dat de Heere Jezus op de plaats komt waar Zacheüs langs de weg in de boom zit, stopt Hij (vers 5). Jezus kijkt omhoog. Wilde Zacheüs Jezus zien, hier ziet Jezus Zacheüs! Dat is bijzonder. Een teken van de alwetendheid van de Heere Jezus. Hij weet van Zacheüs af. Hij kent zelfs zijn naam. Hij doorziet hem. Hij zoekt Hem ook op. Daar blijft het niet bij. De Heere Jezus spreekt Zacheüs aan. Was er geen Jood die hem aansprak, Jezus wel. Hij gebiedt Zacheüs uit die boom te komen, omdat Hij bij Zacheüs in huis verblijven wil. De haast die de Zaligmaker gebiedt wijst niet alleen op snelheid, maar ook op overgave. Zacheüs moet zich overgeven in de handen van Jezus.

Wat de Heere Jezus spreekt en doet, is in deze geschiedenis allesbeslissend. Dat kunnen we horen in Zijn 'Ik moet'. Daarin klinkt iets door van Zijn Goddelijke wil. Een wil die samenhangt met Zijn heilsplan. Hier hangt het samen met Zijn weg met Zacheüs. Het doen van de Heere Jezus is het centrum van dit gebeuren. Daar moet alle nadruk op vallen. Dat maakt van het heden in onze tekst iets heerlijks. Dit is de dag van het ingrijpen van God in het leven van Zacheüs; de dag van zijn bekering. Waar de Heere Jezus komt, wil Hij blijven. Dat laat iets zien van het vernieuwende werk van de Zaligmaker. Waar Hij niet is, wil Hij komen en blijven. En uiteindelijk kan niets Zijn hoog besluit ooit keren.

Het feit dat de Heere Jezus bij Zacheüs in huis wil zijn, hangt ongetwijfeld samen met het gegeven dat Zacheüs onderwijs nodig heeft.

Als Zacheüs Jezus hoort spreken, kan hij maar één ding doen (vers 6). Hij geeft gehoor aan de opdracht die hij krijgt. Hij komt uit de boom en ontvangt de Zaligmaker in zijn huis. Lukas vermeldt daar nadrukkelijk bij dat Zacheüs dat met blijdschap doet. Zijn verlangen Jezus te zien en te ontmoeten wordt boven verwachting beantwoord. Waar het Woord van Christus werkt, werkt het altijd vreugde uit. Dat laat zien dat door het geloof doorzien wordt Wie de Heere Jezus is en waarvoor Hij gekomen is. Het woord brengt evenzeer tot bekering, tot verandering van levensrichting. Die beide elementen horen bij elkaar.

Onder de menigte komt er een tegenreactie opgang (vers 7). Ze mopperen als ze doorkrijgen wat hier gebeurt. Hier zijn ze het helemaal niet mee eens. Het stuit hen tegen de borst dat de Heere Jezus uitgerekend met iemand als Zacheüs meegaat naar huis. Dit kunnen ze niet hebben. Ze uiten hoorbaar hun ongenoegen. Hiermee laten ze zien dat ze er niet aan willen Wie de Heere Jezus is. Ze verzetten zich tegen Zijn Zaligmakende werk (zie ook Mark. 2: 13-17). Tegelijk misgunnen ze Zacheüs dat de Heere Jezus bij hem verblijft.

Het evangelie blijkt ook hier al een bron van ergernis te zijn voor hen die vasthouden aan hun eigen gekozen levensweg. De Joden verzetten zich uiteindelijk tegen het feit dat ze zelf het reddend ingrijpen van God nodig hebben. Daarmee ontkennen ze hun eigen zonden en verlorenheid. Zacheüs zien ze als zondaar, zichzelf zien ze zo niet. Daarom klagen ze dat de Heere Jezus tot een zondig mens is ingegaan. Hoe kan iemand als de Heere Jezus zo iets doen? Hoe kan Hij bij zo iemand intrek nemen? Alles wijst er op dat de Heere Jezus in het huis van Zacheüs overnacht.

Als de Heere Jezus het huis van Zacheüs is binnengegaan, spreekt Zacheüs de Zaligmaker aan (vers 8). Opvallend is zijn eerbiedige manier van spreken. Hij erkent de Heere Jezus als Zijn meerdere. 'Heere' zegt hij immers. Zo spraken leerlingen hun leermeester aan. Hier krijgt dat 'Heere' een nog diepere klank. Het heeft iets van de erkenning van de macht en majesteit van Christus.

Zacheüs zegt tegen de Heere Jezus dat hij de helft van zijn bezittingen aan de armen zal geven. Dit doet Zacheüs als gevolg van dat wat de Heere Jezus in zijn leven heeft gedaan. Aan Zacheüs doen (handelen) gaat Gods doen (handelen) vooraf. Anders zou dat wat Zacheüs doet geen enkele zin hebben. Als het niet uit liefde gebeurt, is het een inhoudsloze daad (zie 1 Kor. 13: 3 'Al ware het dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven').

Zacheüs houdt het niet voor onmogelijk dat hij zijn naaste teveel tol heeft laten betalen. Mocht dat zo zijn dan zal hij het vierdubbel terugbetalen. Zacheüs belooft veel meer dan de twintig procent schadevergoeding die wettelijk verplicht was bij oplichting (Lev. 6: 1-5). Hij belooft niet minder dan 300 procent (volgens Ex. 10 de strengste straf die een dief zou kunnen krijgen). We zouden hier uit op kunnen maken dat Zacheüs zijn boekje niet zo vaak te buiten is gegaan, anders zou hij zo door zijn bezittingen heen zijn. Uitsluiten doet hij het echter niet. Hij doet zich niet beter voor dan hij is. Hij belijdt zijn zonden en belooft zijn zondige leven de rug toe te keren. Oprecht berouw is nodig om dat wat we doen zuiver te kunnen duiden. Anders zou het toch weer kunnen lijken dat wij onze zonden kunnen goedmaken. Het doen moet dus een teken van dankbaarheid zijn voor wat de Heere voor ons deed. Vanuit deze geschiedenis kunnen we zeggen: voor wat God in een mens doet en heeft gedaan. Voor echte dankbaarheid is wedergeboorte en bekering nodig.

De Heere Jezus laat zien hoe dit gebeuren moet worden uitgelegd (vers 9). Voor alle conclusies van mensen uit zegt Hij dat deze huize zaligheid is geschied. Hier is iets gebeurd. God heeft reddend ingegrepen. Christus heeft zalig gemaakt. Dit gebeuren, en inclusief dat wat het vorige vers vermeldt, komt voort uit het handelen van God. Dat handelen voltrekt zich in het laten geschieden van de zaligheid. Dat houdt in dat de relatie met God wordt hersteld, dat de zonden worden vergeven, waardoor relaties onderling worden hersteld. De Heere Jezus laat zien dat die zaligheid hier en nu al gestalte krijgt. Op het 'heden moet Ik in uw huis blijven' volgt nu 'heden is dezen huize zaligheid geschied'.

De zaligheid moet in het heden geschieden om in de toekomst voltooid te kunnen worden. Het heden is bepalend voor de toekomst.

Opvallend is het feit dat de Heere Jezus zegt dat het huis (het huisgezin) zaligheid is geschied. Als één in het gezin tot bekering komt, gaat daar een gezegende invloed vanuit op de rest van het gezin. Dat zien we vaker in het Nieuwe Testament (denk aan Cornelius, Hand. 10-11 en aan Lydia en de stokbewaarder, Hand. 16).

De Heere Jezus noemt Zacheüs hier ook een zoon van Abraham. Voor het volk is hij een heiden vanwege zijn werk voor de Romeinen. De Heere Jezus ziet hem als een nakomeling van Abraham, een kind van het verbond. Daarnaast is deze door het volk geminachte ook nog eens een echte geestelijke zoon van Abraham. Hij leert leven van Gods genade, Gods verbondsbeloften die ook aan hem d.m.v. de besnijdenis waren betekend en verzegeld.

De Heere Jezus vindt het nodig, binnen het verband van deze geschiedenis, nog eens aan te geven waarvoor Hij naar de aarde gekomen is (vers 10). Nadrukkelijk noemt Hij Zichzelf in die toelichting 'de Zoon des Mensen'. Hij is gekomen om te behouden. Zijn heerlijkheid wordt zichtbaar in de redding van zondaren, dat wat verloren ligt en is. Dat laat zien dat de mens, die zo'n heerlijke bestemming had, aan lager wal is geraakt. Door eigen schuld is hij gedoemd om te komen in het oordeel. Daarom is de Heere Jezus gekomen om het verloren te zoeken. Hier wordt iets zichtbaar van de intentie van de goede Herder. Hij zoekt afgedwaalde schapen op. Niemand heeft oog voor hen, de Heere Jezus wel. De eersten die Hij zoekt zijn de verloren schapen van het huis van Israël. Daar is Zacheüs er één van. Dat laat de zondaarsliefde van Christus zien.

TER OVERWEGING

Het is goed om in de vertelling in te gaan op de vraag wat Zacheüs naar Jezus gedreven heeft. Het kan niet anders dan dat hij geen vrede heeft gehad met zijn huidige levenswijze.

Het geldt eigenlijk voor ons allemaal. Rust hebben we niet en vinden we niet dan alleen in Jezus Christus, de Zaligmaker. Je kunt nog zoveel hebben, alles kunnen kopen wat je hebben wilt en toch geen vrede hebben, geen echt geluk. Zo was het bij Za-

cheüs. Echte blijdschap ontspringt aan de ontmoeting met en de kennis van Jezus.

Zijn verlangen naar Jezus moet gevoed zijn door wat hij van Hem gehoord heeft. Deze Rabbi wees tollenaars en zondaren niet af, maar wilde met hen verkeren. Hij wilde hen gelukkig maken.

Ook wij mogen aan onze kinderen van de Heere Jezus vertellen dat Hij niet in de eerste plaats de goede, beste en brave kinderen op het oog heeft, maar juist die kinderen die zich helemaal niet zo best en braaf voelen, die eerlijk moeten belijden dat ze vaak zo verkeerd doen.

En dan kunnen we van Zacheüs leren dat we ons maar niet moeten schamen voor de mensen, als we de Heere Jezus willen zien. Misschien lachen ze je wel uit, omdat je naar de zondagsschool gaat of naar de kerk, maar dat geeft niet, want daar mag je van de Heere Jezus horen.

Wie de Heere Jezus vindt, kan zijn oude leven niet meer voortzetten. Echt berouw gaat gepaard met bekering. We zitten dan niet meer zo vast aan ons geld. We gunnen een ander ook wat, zelfs de helft zoals hier, van al ons bezit. En zoveel als mogelijk is proberen we ook onze fouten goed te maken bij de mensen. We vragen niet alleen vergeving aan de HEERE, maar ook aan de mensen en willen de schade die we ze toegebracht hebben, zoveel mogelijk vergoeden.

Het laatste woord van dit Bijbelgedeelte is het kernwoord. Het gaat tenslotte niet om Zacheüs, maar om de barmhartige liefde van de Heere Jezus. Laat dat de spits van onze vertelling zijn.

GELOOFSLEER

- In dit gedeelte wordt iets zichtbaar van de verkiende en genadige liefde van God. Hij heeft mensen lief die dat niet hebben verdiend. Het zwakke en onedele heeft Hij verkoren. Dat is bemoedigend voor zondaren. God trekt onweerstaanbaar zondaren tot Zijn licht.
- In dit gedeelte wordt duidelijk wat bekering betekent. Dat kunnen we niet zelf, maar dat voltrekt zich door de ontmoeting met Jezus heen. Dan sterven we aan onszelf. Er komt een hartelijk leedwezen over de zonde en tegelijk is er ook een opstaan van de nieuwe mens en een hartelijke vreugde die we vinden in Christus Jezus. Heidelbergse Catechismus, zondag 33.

